

Haastattelu- tutkimus paketissa

**Steven Clayman &
John Heritage:
THE NEWS INTERVIEW:
JOURNALISTS AND PUBLIC
FIGURES ON THE AIR**
Studies in Interactional
Sociolinguistics 16.

Cambridge: Cambridge University
Press 2002. 372 s.

Suomessa on muutaman vuoden sisällä julkaistu ainakin kolme kirjaa, jotka käsittelevät toimittajien, poliitikkojen ja muiden vieraiden kasvokkaista vuorovaikutusta radio- ja tv-keskusteluissa (ks. Nuoli-järvi ja Tiittula 2000, Nylund 2000, Kajanne 2001). Yhteistä näille tutkimuksille on vaikutteiden ottaminen keskustelunanalyttisestä mediatutkimuksesta.

The News Interview kokoaa tämän alan uranuurtajien, yhdysvaltalaisen sosiologien Steven Claymanin ja John Heritagen artikkelit kolmelta vuosikymmeneltä yhteen. Kirjan lähtökohtana on se, että haastattelu on keskeinen osa nykyaikaista (anglo-amerikkalais-ta) uutisvälitystä. Se asettaa uutishaastattelun historialliseen viitekehyykseen ja ennen kaikkea analysoi haastattelussa käytettäviä keinoja, lähinnä toimittajien tapoja asettaa kysymyksiä sekä poliitikkojen tapoja vastata ja torjua näitä. Esiin nostetaan nykyaikaisen uutishaastattelun keskeiset jännitteet: kuinka toimittaja yhdistää julkiset roolinsa puolueettomana tiedonvälittäjänä ja kriittisenä vallan vahtikoirana, ja miten poliitikot käsittelevät kovia ja hankalia kysymyksiä, samalla kun he tuovat julki omaa poliittista sanomaansa.

Kirjoittajat eivät niinkään esiväitä "parempiin" haastatteluihin, vaan kuvailevat keskustelunanalyttiseen tapaan eri vuorovaikutuksellisia käytäntöjä detajitasolla. Historiallisen viitekehyyksen lisäksi kirjassa käsitellään haastattelun aloituksia ja lopetuksia (luku 3), puolueettomuuden esittämistä kysymysten avulla, eli "neutralis-mia" (luku 5), vihamielisiä kysymyksiä (luku 6), vastauksia ja kysy-

mysten välttämistä (luku 7) sekä väittelyitä (luku 8). Pääösluvussa keskustellaan mm. poliitikkojen lisääntyneestä halusta osallistua kevyempiin puheohjelmiin, mikä osaltaan näivettää kriittisen haastattelun merkitystä. Loppupäätelmänä kuitenkin on, että perinteinen haastattelu on ohjelmatyyppien välisestä kilpailusta huolimatta säilyttänyt asemansa merkittävänä osana uutisvälitystä ja julkisuutta.

Loppua kohden kirjoittajat tarjoavat kirjaansa erilaisen vertailuvan tutkimuksen lähtökohdaksi: "(...) systematic comparative research – which would be premature without a foundational understanding of the basic building blocs of interview conduct – can now proceed in a defensible way" (s. 344). Eli tiedoksi tämänkaltaisten tutkimusten tekijöille: olitte ennenaikaisesti ja liian heppoisin eväin liikkellä.

Kenttää tiivistä seuranneelle *The News Interview* ei sisällä paljoakaan uutta. Jos sitä vastoin kuva keskustelunanalyttisestä mediatutkimuksesta perustuu vaikkapa 1990-luvun alkupuolella tehtyihin tutkimuksiin voi huomata selkeän muutoksen. Tutkimuskysymykset ja esitystapa ovat liikkuneet mediatutkimuksen kannalta relevantimpaan suuntaan.

Kirjan ansiot ovat ennen kaikkea sen analyttinen ote ja yksityiskohtainen kuvaus vuorovaikutuksellisista käytännöistä. Toisaalta kuitenkin jatkuvat esimerkit ja detaljit uuvuttavat lukijaa, ja antavat kirjalle turhan luettelomaisen luonteen. Keskustelunanalyttinen pyrkimys aineiston "pinnalla" pysymiseen johtaa lisäksi siihen, että moni huomiota ansainnut seikka jää käsittelemättä. Esim. sivulla 265 viitataan haastattelukatkelmaan jossa asiantuntija vastaa kysymykseen sanomalla, että hän ei pysty minuutissa vastaamaan niin laajaan kysymykseen. Kirjoittajat toteavat ainoastaan, että tässä haastattelu poikkeuksellisesti ilmoittaa sen, ettei pysty vastaamaan. Kuitenkin tuntuu, että paljon tv-haastattelun ja koko nykyaikaisen journalismin ehdoista ja logiikasta kiteytyy juuri tällaisiin murtumiin. Odotukset siitä, että kaikki on selitettävissä muutamal-

la lohkaisulla, ja että vieraaksi valittu asiantuntija on sisäistänyt nämä odotukset (mikä lienee osittainen ehto sille, että ylipäänsä pääsee osallistumaan tv-haastatteluun) ja käyttää lisäksi tätä tietoa resurssina vaihtoehdoista vastausta muotoileessaan. Toisaalta kirjoittajat ansaitsevat myös kiitoksen kurinalaisesta otteestaan.

Kirja käsittelee nimenomaan uutishaastattelua. Suhdetta uutisiin tai puheohjelmiin ei juuri käsitellä, vaan keskustelunanalyttiseen tapaan vertailukohta on pikemminkin arkikeskustelut, mikä kylläkin valaisee institutionaalisen haastattelun tiettyjä erityispiirteitä. Epäilemättä *The News Interview* tulee olemaan tärkeä viite tulevaisuuden media- ja vuorovaikutustutkimusta risteyttävissä hankkeissa. Kirjoittajat itse jatkavat aihetta lehdistötilaisuuksia koskevassa tutkimuksessaan. Toinen, ehkä vielä mielenkiintoisempi kehityspolku on ns. raakahaastattelujen tekeminen ja niiden muokkaaminen uutisiksi.

MATS NYLUND

Kirjallisuus:

Kajanne, Milla (2001) Kansalaiset kysyjinä. Yleisön kysyminen osana vuorovaikutusta television EU-keskusteluissa. Helsinki:SKS.

Nuolijärvi, Pirkko & Liisa Tiittula, (2000) Televisiokeskustelun näytämöllä: televisioinstitutionaalisuus suomalaisessa ja saksalaisessa keskustelukuluttuurissa. Helsinki: SKS.

Nylund, Mats (2000) Iscensatt interaktion: Struktur och strategier i politiska mediesamtal. Helsinki: SLS.